

Tescil edilmeyen birleşmelerle bunlardan doğan çocukların tesciline ve gizli kalmış nüfus vakalarının cezasız olarak kaydına dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Adalet Komisyonları raporları (1249)

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 125 6/1134

14 . IV . 1944

Büyük Millet Meclisi Yüksek Retliğine

Tescil edilmeyen birleşmelerle bunlardan doğan çocukların tesciline ve gizli kalmış nüfus vakalarının cezasız olarak kaydına dair Dahiliye Vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 6 . IV . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başvekil
Ş. Saraçoğlu

Tescil edilmeyen birleşmelerle bunlardan doğan çocukların tesciline ve gizli kalmış nüfus vakalarının cezasız olarak kaydına dair kanunun mucip sebepler lâyihası

• Medeni kanuna aykırı birleşmelerle bunlardan doğan çocukların tescilini de tazammun eden 2330 numaralı af kanununun mer'iyet müddeti 28 . X . 1943 tarihinde gizli nüfusların cezasız olarak yazılması hakkındaki 2576 sayılı kanun müddetinin 1 . VI . 1935 tarihinde hitam bulunduğu ve bu kanunların mer'iyeti zamanında faydaları kabili inkâr olmayacak nispette gayri müseccel evlenme ve doğum ile mektum nüfus vak'aları tescil edilmiş olmakla beraber bu kanunların yürürlükten kalkmaları tarihlerdenberi geçen yıllar içinde hâdis olan bu kanuna aykırılığı dolayısıyla kütüklere geçirilmeyen birleşmelerle bunlardan doğan çocukların , ilgililerin ihmali yüzünden tescil edilmeyen nüfus vakaları sayısının pek fazla arttığı muhtelif yerlerden alınan raporlardan ve yurdun bazı mahallerinde yapılan incelemelerden anlaşılmıştır.

En son olan 3705 sayılı kanuna göre Bayburt kazasında yapılan deneme yazımında kütüğe geçirilmemiş 11374 nüfus bulunmuş ve bunun 6787 si medeni kanuna aykırı olarak vukubulan birleşmelerden doğan çocuklar olduğu tesbit edilmiştir.

Bu netice kanun dışı birleşmelerin bu işte ön pilânda incelenmesi gereken bir konu olduğunu göstermektedir.

Nikâhsız birleşmelerin adli, idarî, içtimâî ve iktisadi sebepleri vardır. Fakat bütün bu sebeplerin üstünde bu iş bir kültür ve seviye meselesidir. Bu suçlar kanuna vukufsuzluktan ve eski bir itiyadın tesiri altında işlenmektedir.

Evlendirme memuru huzurunda yapılmış akde müstenit olmayan birleşmeleri kanunu medeni evlilik tanımamakta ve bunlardan doğan çocukların sahih nesepli olarak babaları yanına tesciline müsaade etmemektedir.

Bu yüzden bu gibi çocuklar insani ve medenî haklarından mahrum kalmaktadırlar.

Adliye Vekâletince medenî kanun üzerinde bu bakımdan incelemeler yapılmakta ise de kanuna konacak yeni hükümlerin ileriye muzaaf bir tedbir olacağı anlaşılmaktadır.

Bugün ise ortalama bir hesapla 500 000 ne yakın kanunsuz birleşme ve bu birleşmelerden doğan ve sayısı bir milyonu geçen çocuklar mevcuttur. Bunların hemen kütüklere geçirilmelerine Devlet ve fert bakımından zaruret vardır.

Diğer taraftan teşkil edilmemiş bir hayfi mektûm nüfus ile alâkalıları tarafından herhangi bir sebeple - meselâ Tunceli mmtakası halkından garp vilâyetlerine nekilleri ve zelzele felâketine mâruz kalan vilâyetlerimiz ahalisinden bazılarının da memleketlerini terk ile yurdun muhtelif mahallerinde yerleşmiş olmaları gibi nüfus idarelerine bildirilmiş bir çok nüfus vakalarının mevcudiyeti bilmuhabere anlaşılmış olduğundan bunların da cezasız olarak teşçilleri lüzumlu görülmüştür.

İşte, gerek medeni kanuna aykırı birleşmelerden doğan çocukların sahih nesepli olarak teşçillerini ve gerek gizli kalmış nüfus vakalarının cezasız yazılmalarını teminmaksadiyle 12 maddeden ibaret olan bu kanun lâyihası hazırlanmıştır.

Birinci madde medeni kanunun neşrinden sonra evlendirme memuru huzurunda yapılmış akde müstenit olmayan birleşmelere aittir. Burada medeni kanunun ana prensipi olan (tek kadınlı aile kumak) esası mahfuz tutularak bu kabîl birleşmelerin çocukları dünyaya gelmiş bulunmak ve çiftlerin medeni kanun hükümlerine uygun olarak evlenmelerine bir mani bulunmamak kaydıyle evlilik sayılması evli erkeğin ikinci bir kadınla birleşmesinin evlilik sayılması ve yalnız bu birleşmelerden hâsıl olan çocukların sahih nesepleri olarak teşçil olunması kabul edilmiştir.

İkinci madde de bu kabîl birleşmelerden bu kanunun neşri tarihinden itibaren 300 gün içinde çocuk doğduğu takdirde birinci madde hükmünün tatbik edileceği gösterilmiştir.

Üçüncü madde medeni kanunun neşrinden evvelki mevzuata göre boşandıkları halde vakayı teşçil ettirmeyerek kayden evli görünen ve bilâhare başka erkek veya kadınla birleşip karı ve koca hayatı geçiren kimselerin de mevcut olduğu cereyan eden muamelelerden anlaşıldığından bu kabîl birleşmelerden çocuk olmuş ise yine çocuğun lehine olarak bu gibi birleşmeleri kanuni saymak muvafık görülmüş ve kanun projesine vaziyetleri buna uygun olanların yalnız kayıтта kalmış bulunan evliliklerinin hükümsüz sayılması ve haklarında ikinci madde hükmünün tatbiki lâzımgeleceği dercedilmiştir.

Dördüncü maddede şimdiye kadar herhangi bir sebeple gizli kalmış kimselerle alâkalıları tarafından teşçil ettirilmiş doğum, ölüm ve kayıpların da bu kanunla teşçili derpiş edilmiştir.

Beşinci madde teşçil usulü izah edilmiştir.

Altıncı ve yedinci maddelerde bu kanunun yürürlüğü müddetince müracaat ve vakayı ihbar etmeyen alâkalılarla kendilerine ihbar vukuunda verilmesine lüzum gösterilen ilmühaberi tanzim ve tasdiktan imtina eden ve bu ilmühaberlerin verilmesini geçiktiren muhtarlar, belediye reisleri veya bu işe memur ettikleri kimselerden idare heyeti kararı ile para cezası alınacağı gösterilmiştir.

Sekizinci madde bu kanun hükmünce yapılacak tescillerin cezasız ve her türlü harç ve resimden muaf tutulduğu bildirilmiş ve 9 neu maddede bu kanunun müddetinin iki sene olacağı tasrih edilmiştir.

T. B. M. M.

İçişleri Komisyonu

Esas No. 1/249

Karar No. 32

29. IV. 1944

Yüksek Reisliğe

Medeni kanuna aykırı birleşmelerle bunlardan doğan çocukların tesciline ve gizli kalmış nüfus vakalarının cezasız olarak kayıma dair, Dahiliye Vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 6. IV. 1944 tarihinde Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası, Encümenimize tevdi bu yurulmakla Dahiliye Vekâleti namına nüfus umum müdürü ve Adliye Vekâleti namına da hukuk işleri umum müdürü hazır olduğu halde tetkik ve müzakere edildi.

Yapılan müzakere sonunda: Meriyet müddeti 28. X. 1934 tarihinde biten 2330 sayılı af kanuniyle, müddeti 1. VI. 1935 yılında sona eren gizli nüfusların cezasız olarak yazılması hakkındaki 2576 sayılı kanunun, zamanında bir çok faydeler sağlamış olduğu, ancak bu tarihlerden beri geçen yıllar içinde kanuna aykırılığı dolayısıyla kütüklere geçirilmeyen birleşmelerle bunlardan doğan çocukların ve alâkadarların ihmali yüzünden tescil edilmeyen nüfus vakaları sayısının yine arttığı görülmüş ve bu vaziyetin üzerinde durulması gereken içtimai bir mevzu olduğu anlaşılmıştır.

Evlendirme memuru huzurunda yapılmış akde müstenit olmayan birleşmeleri Medeni Kanunumuz evlilik tanımamakta ve bunlardan doğan çocukların sahih nesebli olarak babaları yanına tesciline müsaade etmemektedir. Bu yüzden, bu gibi çocuklar insani ve medeni haklarından mahrum kalmakta ve adetleri şimdilik milyonu bulan mektum nüfusun çoğalmasına sebep olmaktadır.

Bu sebeplere binaen, bu gibi çocukların sahih nesebli olarak tescillerinin ve gizli kalmış nüfus vakalarının cezasız yazılmalarını temin eden bu kanun lâyihası yerinde ve isabetli olarak karşılanmıştır.

Maddelerde bazı değişiklikler yapılmıştır:

1. Birinci maddede, Medeni kanunun yürürlüğe girdiği tarihin zikri muvafık görülmüş ve bu ilâve ile madde aynen kabul edilmiştir.

2. Hükümetçe teklif edilen ikinci madde

aynen kabul olunmuştur. Bu madde doğrudan doğruya idarecilere hitap etmektedir. Ancak, bu kanundan istifadeye hakkı olupta herhangi bir suretle vaktinde müracaat edemiyenlerde olabilecektir. Bu ciheti düşünen Encümenimiz, bu gibilerin devamlı olarak istifade edebilmelerini ikametgâhları Asliye mahkemesine müracaat etmek suretiyle mümkün görmüş ve müsterek hükümler arasında 9 ncu maddeye ikinci bir fıkrâ olarak ilâvesini muvafık bulmuştur.

3. Medeni kanunun neşrinden evvelki zamanlarda imamlar tarafından aktedilen nikâhlardan henüz tescil edilmemiş olanların da mevcut olduğu ve bu kanundan bu gibilerin dahi istifade etmeleri lâzımgeldiği gözönünde tutularak buna ait bir hüküm eklenmesine lüzum görülmüş ve üçüncü madde bu sebeple ilâve edilmiştir.

4. Bu suretle dördüncü maddé olmuş bulunan Hükümet teklifinin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

5. Şehir ve kasabalarda muhtarlık teşkilâtı yapılmış olduğundan, teklifin dördüncü maddesinde nüfus işleriyle vazifelendirilmiş olan Belediye Reislerinden bu vazifeler alınarak muhtarlara verilmiştir. Aynı maddede nüfus işleri hakkında vazifelendirilmiş olan idare heyetlerinin vazifelerinin çokluğu ve işlerin uzaması ihtimalleri gözönünde tutularak muamelenin daha ziyade sadeleştirilmesi düşünülmüş ve idare heyetlerinden bu vazife kaldırılmıştır. Aynı maddenin son fıkrâsı olarak, nüfus memurlarının tescilden imtinası halinde, mahalli Sulh mahkemesine müracaat olunacağı esas yazılmıştır. Bu hususta Sulh mahkemesince verilecek kararların temyizi yoktur.

6. Hükümet teklifinin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

7. Çocuğun kayyum ve vasisini tâyin hususunda tahdidi mahiyette hükümler koyan Hükümet teklifinin 6 nci maddesi mahzurlu görülmüştür. Filhakika, ileride herhangi bir şahsın maddi

veya mânevi bir alâka neticesinde nesebin tahhiyle alâkadar olabileceği düşünölmüş ve bu madde ile bu işlerin tahdidi muvafık görölmüye rek mehakim içtihadına bırakılması daha uygun bulunmuş ve bu sebeple 6 ncı maddenin tamamıyla kaldırılmasına karar verilmiştir.

8. Müsterek hükümlerden bâhis bulunan ikinci faslın ilk maddesine vuzuh vermek maksadiyle «hangi yaşta olursa olsun hakikî tarihiyle cezasız olarak» kaydı ile; ikinci madde münasebetiyle arzedilmiş olduğu veçhile, bu kanundan istifadeye hakkı bulunan ve ancak herhangi bir suretle vaktinde müracaat etmemiş olan alâkalıların, bu kanundan devamlı olarak istifade edebilmeleri için, ikametgâhları Asliye mahkemesine müracaat imkânını veren ikinci fıkra ilâve olunmuştur.

9. Bu faslın ikinci maddesinin, köylerde muhtarlara, şehir ve kasabalarda belediyelere tahmil ettiği ilmühaber tanzimi keyfiyeti üzerinde uzun müzakerelerde bulunan Encümenimiz, müracaat edenlerin işini tek muamele ile bitirmek ve sürati sağlamak bakımından ilmühaber sistemi yerine defter sistemini tercih etmiş ve beşinci madde münasebetiyle arzedildiği veçhile, şehir ve kasabalarda bu işin mahalle muhtarlarına bırakılmasını muvafık görerek maddenin bu yolda yeniden yazılmasını terviç eylemiştir.

10. Kanunun meriyet müddetini vazedan 9 ncü maddeyi daha sarîh bir şekle sokmak için «bu kanunun neşri tarihinden itibaren» kaydının konmasına karar verilmiştir.

11. Onuncu maddeye biraz daha vuzuh verilmek suretiyle tadilât yapılmıştır.

12. On birinci maddenin, 8 ncı maddenin kabul ettiği defter sistemi üzerine yeniden yazılması lâzımgelmıştır.

Diğer taraftan, bu maddede para cezası olarak vazedilen beş liradan 25 liraya kadar olan müeyyide, tatbikatta ağır telâkki edileceği mülâhazasıyla tahfif edilmiştir. Ancak, kendi nefini güden bu kanun hükümlerini yapmakta ihmâl gösteren alâkalının, bu ihmali bir defa yapacağı cihetle, muhtarlarla birlikte aynı derecede para cezasına çarptırılması hakkaniyet kaidesine uygun görölmemiş ve cezanın muhtarlara nazaran daha şiddetlice olması mütalâası tercihan kabul olunmuştur.

Buna binaen, alâkalıların para cezası 1 - 10

lira arasında ve muhtarların para cezası ise 1 - 5 lira arasında olmak üzere tefrik edilmiştir.

Netice : Evlendirme memuru huzurunda yapılmış akde müstenit olmayan birleşmelerle bunlardan doğan çocukların tesciline ve gizli kalmış nüfus vakalarının cezasız kaydına dair Hükümetçe teklif olunan kanun lâyihasının yukarıda zikredilen tadiller ile kabul edilmesine ittifakla karar verilmiştir.

Havalesi veçhile, Adliye Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

İçişleri K. Başkanı
Tekirdağ

Başkanvekili
Çoruh

İmzada bulunmadı

A. Tüzün

Bu raportör

Kâtip

Giresun

Seyhan

Ankara

N. Östen

C. Oral

F. Daldal

Balıkesir

Balıkesir

Bursa

Y. S. Uzay

F. Tiritioğlu

F. Güvendiren

Erzincan

Erzurum

Kayseri

S. Sökmensüer

N. Elgün

A. H. Kalacı

Kütahya

Siird

Tokad

Ö. B. Uşaklı

S. Tuncay

A. G. Pekel

Trabzon

Zonguldak

S. Abanozöğlü

R. Vardar

1. Lâyihanın birinci maddesinin üçüncü fıkrasında iki evli erkeklerin doğan çocuklarının kaydına mesağ vermektedir. Bu fıkranın medeni kanun hükümleriyle tezât teşkil etmesi ve istikbal için bu musamahanın suiistimal olacağı mülâhazasıyla encümen ekseriyetinin kararına muhalifim.

2. Lâyihanın dördüncü maddesinde birinci maddeye göre vâki birleşmelerin tescili ve bu birleşmelerden doğan çocukların kayıtları idare âmirlerinin emriyle yapılacağı merkezindedir. Yalnız idare âmirinin emriyle tescilin yapılması her bakımdan mahzurlu olduğundan tescil muamelelerinin Hükümetin teklifi veçhile idare heyetlerinin kararıyla yapılmasının daha isabetli olacağı mütalâasındayım.

3. Lâyihanın sekizinci maddesinin ikinci fıkrasında nüfus kütüğüne geçirilmiş ölümlerle gizli nüfus kayıtlarının muhtar ihtiyar heyetleri tarafından topyekûn verilecek defterler üzerine yapılmasını âmirdir. 2330 sayılı Af kanunuyla topyekûn defter usulü tatbik olunmuş ve defterlerde yanlış isimler yazıldığı için nüfus kuyudatında hâk silintilere sebebiyet ve-

rılmıştır. Bu hatanın tekerrür etmemesini teminen Hükümetin teklifi veçhile her şahıs için muhtar ve ihtiyar heyetleri tarafından verilecek münferit ilmühaberler üzerine tescil mua-

melesinin yapılmasında daha isabet gördüğüm için encümen ekseriyetinin kararına muhalifim.

Gümüşane
R. Güreli

Adalet Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Adalet Komisyonu

Esas No. 1/242

Karar No. 23

18. IV. 1945

Yüksek Başkanlığa

Tescil edilmeyen birleşmelerle bunlardan doğan çocukların tesciline ve gizli kalmış nüfus vakalarının cezasız olarak kaydına dair İçişleri Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunca 6. IV. 1944 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan 6/1134 sayılı tasarı havalesi gereğince Komisyonumuzda verilmiş olmakla İçişleri ve Adalet Bakanlıkları temsilcileri önünde görüldü.

Medeni Kanuna aykırı birleşmelerle bunlardan doğan çocukların tescillerini de içine alan 2330 ve gizli nüfusların cezasız olarak yazılması hakkındaki 2576 sayılı kanunlar 28. X. 1934 ve 1. VI. 1935 tarihlerinde yürürlükten kaldıkları tarihlere kadar bir çok tescil edilmemiş evlenmelerle doğum ve saklı nüfus vakaları tescil edilmişse de bu kanunların yürürlükten kalktıkları tarihtenberi tescil edilmemiş birleşmelerin beş yüz bine ve bunlardan doğan çocuk sayısının da milyona eriştiği Hükümet gerekçesinden anlaşılmaktadır.

Şu hal karşısında bu işin bir nizama bağlanmasındaki âcil zaruret ve bir çok sebepler altında bildirilmemiş nüfus vakalarının cezasız olarak tescillerindeki lüzum kendini göstermiştir. İşte bu maksatlarla hazırlanan tasarı esas itibariyle Komisyonumuzca da gereklere uygun görülmüştür.

1. — Görüşme sırasında, karı koca gibi olmayan birleşmelerden doğan çocukların da tescil edilip edilmemesi görüşülmüş ve bu gibi birleşmelerin uygunsuzluğu kabul olunmakla beraber bunda çocuğun bir günahı olmadığı ve halbuki nesepsizlik yükünün bu zayıf omuzlara yükletilmesinin doğru olamayacağından bu gibi

çocukların da kurtarılmasının zarureti ileri sürülmüşse de eski itiyatların yasak saydığı birleşmelerden doğan çocukları da bu tasarı içine almanın aile-kutsiyet ve sükununu bozmak ve yasal çocukların hakkına tecavüz etmek ve üstünde kıskançlıkla durduğumuz Kanunu Medenide gedik açmak gibi çok derin ve tamiri imkânsız zararlar doğuracağı düşüncesi hâkim olarak buna yanaşılmamıştır.

2. — Birinci madde yazılışı itibariyle yalnız Medenî Kanunun yürürlükten sonra evlendirme memuru önünde, yapılmış bir bağta dayanmayan ve hâlâ karı koca gibi yaşamakta bulunanlardan doğan çocukları istihdaf eder bir anlamda olup bir süre birlikte karı koca gibi yaşadıkdan sonra ölüm veya ayrılık gibi bir sebeple ayrılmış olanlardan doğan çocukları içine almadığından bu gibi çocukların da tescilini sağlamak ve fıkraların konularından başka anlamda anlaşılmasına yer vermemek üzere Medenî Kanunumuzun ana prensipleri çevresinde madde yeniden yazılmıştır.

3. — Kanunun ikinci maddesi aynen onanmıştır.

4. — Medenî Kanunun yayımından önce yapılan evlenmelerle bunlardan doğan çocukların yazılmamış olanlarının da tescilini sağlamak düşüncesiyle İçişleri Komisyonunca yazılan üçüncü madde komisyonumuzca da uygun görülmüş ve yalnız başvurma yeri açıklanarak aynen onanmıştır.

5. — Kanunu Medenin yayımından önce boşandıkları halde nüfusta evli görünen ve birinci maddede yazılı olduğu gibi diğer bir kadın veya erkekle birleşip çocuğu olanların evvelki

evlilik kayıtlarının ne suretle kaldırılacağı gösteren dördüncü maddede hâli sağ olanların sulh yagici önünde yapacakları beyanın mahkemenen nüfus memurluğuna bildirilmesiyle kaldırılacağına eklenmesi büyük bir kolaylık olacağı düşünülerek bu yolda bir ek yapılmıştır.

6. — Tescilin ne suretle yapılacağını gösteren beşinci maddesinde ilgililerin başvurmaları prensipi konmuştur. Halbuki bunların bir istekte bulunmadıkları hallerde çocuğun hakkı korunmamış olacaktır. Buna yer vermemek için ilgililer istekte bulunmasa da bu ödevin muhtarlar tarafından yapılmasının uygun olacağı düşünülerek maddenin birinci fıkrasına bu yolda bir ek yapılmakla beraber anlaşmazlık ve itirazın çözümlenmesi yolunda sulh mahkemesince verilecek hükümlerin incelenmesine yer vermek ve bu kadar önemli sosyal bir mesele için Yargıtaya tâbi tutulmamasından doğacak mahzurları önlemek için esasen Hükümet teklifinde olmayıp İçişleri Komisyonunca eklenen ve bu kararların kesinliğini gösteren bağ kaldırılarak madde bu değişikliklerle onanmıştır.

7. — Altıncı maddede bu kanun çevresinde yapılan tesciller için Cumhuriyet savcılarıyla ilgililere altı ay içinde itiraz hakkı verilmektedir. Savecilerin evlenme meselelerinde itiraz hakları ancak butlan dâvalarına munhasır olup bu da Medenî Kanununun 114 ncu maddesi gereğince bir süre ile bağlı değildir. Medenî Kanunumuzda hüküm birliği korunmak üzere itiraz edecekler arasından Cumhuriyet savcısı çıkarılarak maddenin sonuna bunların butlan dâvası haklarının saklı olduğu yolunda bağımsız bir fıkra eklenmiştir. İtiraz hakkı tescilin öğrenildiğinden başlayarak altı ay içinde yapılacağına göre tescilden haber alamadığından bahisle sonuna kadar tescilin kesinleşmemesi mahzurlu olduğundan buna yer bırakmamak üzere tescilden haber almısa dahi nihayet beş yıl içinde itiraz olunabileceği de belirtilerek bu değişikliklerle madde kabul edilmiştir.

8. — İçişleri Komisyonu gerekçesinde açıklandığı üzere Hükümet teklifindeki altıncı maddenin kaldırılması uygun görülmüştür.

9. — Kayıplar hakkında medenî kanunda özel hükümler olup bu kanunla çözülecek meselelerden olmamasından dolayı 7 nci, 8 nci ve 11 nci maddelerdeki kaybolanlara ait hüküm çıkarılmış ve muafiyetleri sayan 10 ncu maddede tescillerden

de ceza alınmayacağı yazılı bulunmasına göre 7 nci maddedeki (cezasız olarak) kelimeleri kaldırılmıştır.

10. — Ölümünün bildirilmesi ödevi yalnız muhtarlarca verildiğine göre 8 nci maddenin birinci ve İçişleri Komisyonu azlık oyunda belirtilen sebeplerden dolayı ikinci fıkrada İçişleri Komisyonunca yapılan değişiklikler Komisyonumuzca uygun görülünceye kadar Hükümet teklifinin 8 nci maddesi esas olarak alınmış ve aneak (vasi) kelimesinden sonra Medenî Kanundaki terime uygun olarak (Ev reisleri) terimi eklenmek suretiyle birinci fıkra ve İçişleri Komisyonu gerekçesinde belirtildiği gibi şehir ve kasabalarda da muhtarlık teşkilâtı yeniden iade edilmiş olmasına göre (şehir ve kasabalarda da belediyeler) kelimeleri çıkarılmış ve muhtarlar tarafından verilecek ilmühaberlerin doğrudan doğruya nüfus memurluklarına verilmesi kolaylık olacağından bunu sağlamak üzere, (en büyük mülkiye memuru) yerine (nüfus memurluklarına) kelimeleri yazılmış ve bu değişikliklerle Hükümet teklifinin 8 nci maddesi onanmıştır.

11. — Lüzumsuzluğuna binaen 9 ncu maddenin başlangıcındaki (Bu kanuna göre) kelimeleri kaldırılmış ve süresi içinde istekte bulunamayanların bu kanun hükümlerinden faydalanabilmelerini sağlamak üzere İçişleri Komisyonunca eklenen ikinci fıkranın lüzumu Komisyonumuzca da uygun görülmüştür. Ancak (Müracaat edemiyen kimseler) denildikten sonra bunların sayılması doğru görülünceye kadar (Çocuk, kanunun neşri tarihinden itibaren üç yüz gün içinde doğduğu takdirde) kelimeleri de kaldırılmıştır.

12 - Uzun ve anlaşılması güç olacağı düşünülmesiyle 11 nci madde iki kısma ayrılarak birinci kısım 11 nci maddede ayrı ayrı bentler halinde ve ikinci kısım da 12 nci madde olarak yazılmıştır.

11 nci maddede atfolunan madde sayıları yanlış olduğundan (ikinci), üçüncü olarak (dördüncü) de beşinci olarak düzeltilmiş noksan kaldırıldığı görülen nikâhli evlenmelerden doğan çocukların da tescilli eklenmekle beraber karı koca gibi yaşamakta olanlardan bu birleşmeyi evliliğe çevirmek isteğinde olmayanları zorlamağa engel hükümler elverişli olmadığından bunların cezalandırılması da kabul edilmiştir.

Vazifesini yapmayan muhtarlar hakkında olunacak işlem genel hükümlere bırakıldığından

12 nci maddede bu suretle değişiklik yapılmıştır.

Kamutay'ın onayına arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Adalet K. Başkanı

Kayseri

E. Özsoy

Katip

Manisa

F. Uslu

Antalya

N. Aksoy

Bu rapor Sözcüsü

İzmir

E. Oran

Batıkessir

O. N. Burcu

Denizli

H. Günver

Kastamonu

Dr. F. Ecevit

Kocaeli

S. Artel

Rize

Dr. S. A. Dilemre

Denizli

N. Küçüka

Kayseri

C. Füzul

Konya

H. Karagülle

Kastamonu

A. Binkaya

Kocaeli

S. Yargı

Malatya

Dr. C. Özelci

Sinob

C. Atay

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Evlendirme memuru huzurunda yapılmış akde müstenit olmayan birleşmelerle bunlardan doğan çocukların tesciline ve gizli kalmış nüfus vakalarının cezasız kaydına dair kanun lâyihası.

Birinci fasıl

MADDE 1. — Medeni Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten bu kanunun neşri tarihine kadar evlendirme memuru huzurunda yapılmış akde müstenit olmayarak birleşip karı ve koca halinde yaşayanlardan çocuk olduğu takdirde bu birleşmeler evlenme suretiyle ve bunlardan doğan çocuklar da nesebi sahih olarak kadın ve erkeğe izafe ile tescil edilir.

şu kadar ki, esasen evli olan veya kanunen evlenmeleri memnu bulunan erkek ve kadının bu birleşmeleri evlenme suretiyle tescil edilmez.

Ancak erkek evli ise bu birleşmelerden hâsil olan çocuklar yukarıdaki hükme göre tescil olunurlar.

İÇİşLERİ KOMİSYONUNUN DEğİşTİRİşİ

Evlendirme memuru huzurunda yapılmış akde müstenit olmayan birleşmelerle bunlardan doğan çocukların tesciline ve gizli kalmış nüfus vakalarının cezasız kaydına dair kanun lâyihası.

Birinci fasıl

MADDE 1. — Medeni Kanunun yürürlüğe girdiği 4 teşrini-evvel 1926 tarihinden bu kanunun neşri tarihine kadar evlendirme memuru huzurunda yapılmış akde müstenit olmayarak birleşip karı ve koca halinde yaşayanlardan çocuk olduğu takdirde, bu birleşmeler evlenme suretiyle ve bunlardan doğan çocuklar da nesebi sahih olarak kadın ve erkeğe izafe ile tescil edilir.

şu kadar ki, esasen evli olan veya kanunen evlenmeleri memnu bulunan erkek ve kadının bu birleşmeleri evlenme suretiyle tescil edilmez.

Ancak, erkek evli ise, bu birleşmelerden hâsil olan çocuklar yukarıdaki hükme göre tescil olunurlar.

ADALET KOMİSYONUNUN DEğİşTİRİşİ

Tescil edilmeyen birleşmelerle bunlardan doğan çocukların tesciline ve gizli kalmış nüfus vakalarının cezasız olarak kaydına dair kanun

Birinci bölüm

MADDE 1. — Medeni Kanunun yürürlüğe girdiği 4 Ekim 1926 tarihinden bu kanunun yayımı tarihine kadar evlendirme memuru önünde yapılmış bir bağta dayanılmış birleşip karı koca halinde yaşamış ve evlenmelerine bir engel bulunmamış olanlardan çocuk olduğu takdirde bu birleşmeler evlenme suretiyle ve bunlardan doğan çocuklar da nesebi sahih olarak kadın ve erkeğe izafe ile tescil edilir.

Evli bir erkekle evli olmayan bir kadının yukarıda yazıldığı gibi yaşayılmışdan doğmuş olan çocuklar da nesebi sahih olarak kadın ve erkeğe izafe ile tescil edilir. Ancak bu kadınlara erkeğin birleşmeleri evlenme suretiyle tescil edilmez.

Karı koca gibi yaşamaları ölümlü ve ayrılış gibi sebeplerle devam etmemiş olanların karı koca halinde yaşadıkları zaman

MADDE 2. — Bu kanunun neşrinden evvel vâkı olan bu gibi birleşmelerden kanunun neşri tarihinden itibaren 300 gün içinde çocuk doğduğu takdirde birinci maddedeki hükümler cari olur.

MADDE 3. — Medeni Kanunun neşrinden evvel boşandıkları halde köyden evli görünen ve birinci maddede yazılı şekilde başka bir erkek veya kadınla birleşip çocuğu olanlar, nüfus sicilindeki evlilik kayıtlarının terkinine dair hüküm istihsal ettikleri takdirde haklarında birinci madde hükmü tatbik olunur.

MADDE 4. — Birinci maddede mücibince karı ve koca halinde yaşayan kadın ve erkek bu birleşmelerinin evlenme suretiyle tescili için birlikte, ve bu birleşmelerden doğan çocukların kaydı için de alâkalılar; köylerde muhtarlara, şehir ve kasabalarda belediye reislerine veya Belediye reislerinin bu iş için memur edecekleri kimsele-

MADDE 2. — Bu kanunun neşrinden evvel vâkı olan bu gibi birleşmelerden, kanunun neşri tarihinden itibaren, 300 gün içinde çocuk doğduğu takdirde de birinci maddedeki hükümler cari olur.

MADDE 3. — 4 teşrinievvel 1926 tarihinden evvel vâkı evlenmelerin ve bu evlenmelerden doğup nüfus idaresince tescilleri yapılmamış olan çocukların, alâkalıların vesikalarla veya köy ve mahalle ilmühaberleriyle vukubulacak müracaatları üzerine kayıt ve tescil muameleleri yapılır.

MADDE 4. — Medeni Kanunun neşrinden evvel boşandıkları halde kayden evli görünen ve birinci maddede yazılı şekilde başka bir erkek veya kadınla birleşip çocuğu olanlar, nüfus sicillerindeki evlilik kayıtlarının terkinine dair hüküm istihsal ettikleri takdirde, haklarında birinci madde hükmü tatbik olunur.

MADDE 5. — Birinci maddede mücibince karı ve koca halinde yaşayan kadın ve erkek, bu birleşmelerinin evlenme suretiyle tescili için birlikte ve bu birleşmelerden doğan çocukların kaydı için de alâkalılar, muhtarlara müracaat ederek alacakları ilmühaberi bir istidaya bağlayarak mahallin en büyük mülkiye âmirine vermek sure-

doğmuş olan çocukları dahi yukarıdaki hükümlere göre nesebi sahih olarak ana ve babalarına izafetle tescil olunurlar.

MADDE 2. — Bu kanunun yayımından önceki birleşmelerden, kanunun yayımı tarihinden başlayarak 300 gün içinde doğan çocuklar için de hüküm birinci maddede olduğu gibidir.

MADDE 3. — 4 Ekim 1926 tarihinden önce yapılan ve tescil edilmemiş olan evlenmelerle bu evlenmelerden doğup tescilleri yapılmamış çocukların, ilgilileri belge veya mahalle veya köy ilmühaberleriyle nüfus memurluğuna baş vurdukları surette kayıt ve tescilleri yapılır.

MADDE 4. — Medeni Kanunun yayımından önce boşandıkları halde nüfusta evli görünen ve birinci maddede yazıldığı gibi başka kadın veya erkekle birleşip çocuğu olanlar, sağ iseler sulh yargıcı önünde yapacakları beyanın nüfus memurluğuna bildirilmesi üzerine ve ölümleri halinde nüfus sicilindeki evlilik kayıtlarının silinmesine dair hüküm aldıkları takdirde haklarında birinci madde hükmü uygulanır.

MADDE 5. — Birinci maddede gereğince karı koca gibi yaşayan kadın ve erkek, bu birleşmelerinin evlenme suretiyle tescili için birlikte ve bu birleşmelerden doğan çocukların kaydı için de ilgililer, muhtarlara baş vurup alacakları ilmühaberleri bir dilekçeye bağlayarak yerin en büyük mülkiye âmirine vermek suretiyle istekte bulunurlar. İlgili-

re müracaat ederek alacakları ilmühaberi bir istidaya bağliarak mahallin en büyük mülkiye memuruna vermek suretiyle talepte bulunurlar.

Mülkiye memurları tarafından gerekli tahkikat yaptırılır. Kanuni şartların mevcudiyeti anlaşıldığı takdirde idare heyetlerince verilecek karar üzerine nüfus idareleri tescili derhal yaparlar.

İhtilâf ve itiraz vukuunda keyfiyet mahkemece bu kanuna göre hallolunur.

MADDE 5. — Yukarıdaki madde mucibince yapılmış olan tescillere, Cumhuriyet müddei-umumisi ve alâkalılar ittilaları tarihinden itibaren altı ay içinde Medeni Kanunun hükümleri dairesinde salâhiyetli mahkemede itiraz edebilirler.

MADDE 6. — Dördüncü ve beşinci maddelerde yazılı alâkalılar; çocuğun babası ve anası, babasının vefatı veya temyiz kudretinden daimî mahrumiyeti halinde babasının babası, çocuğun kayyum veya vasisidir.

İkinci fasıl

MADDE 7. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar tescil edilmeyerek gizli kalmış kimseler ve kaydına işaret edilmemiş ölümler bu kanuna tevfiikan kütüklere kayıt edilir.

tiyle talepte bulunurlar.

Mülkiye âmirleri tarafından gerekli tahkikat yaptırılır. Kanuni şartların mevcudiyeti anlaşıldığı takdirde, mülkiye âmirinin emir ve havalesi üzerine, nüfus idareleri tescili derhal yaparlar.

İhtilâf ve itiraz vukuunda bir ay zarfında keyfiyet mahallî sulh mahkemesince bu kanuna göre hallolunur. Verilen kararlar katidir.

MADDE 6. — Yukarıdaki madde mucibince yapılmış olan tescillere, Cumhuriyet müddei-umumisi ve alâkalılar, ittilaları tarihinden itibaren altı ay içinde, Medeni Kanunun hükümleri dairesinde salâhiyetli mahkemede itiraz edebilirler.

İkinci fasıl

MADDE 7. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar tescil edilmeyerek gizli kalmış kimseler ve kaydına işaret edilmemiş ölümler ve kayıplar, hangi yaşta olursa olsun hakikî tarihiyle, bu kanuna tevfiikan kütüklere cezasız olarak kaydedilir.

ler çocukların tescili için istekte bulunmadıkları surette bu ödevi bir ilmühaber vermek suretiyle muhtarlar yapar.

Mülkiye âmiri tarafından gerekli soruşturmalar yaptırılır. Kanuni şartların bulunduğu anlaşılırsa, mülkiye âmirinin buyruk ve havalesi üzerine nüfus idareleri tescili derhal yaparlar.

Anlaşmazlık ve itiraz olursa bir ay içinde keyfiyet yerin Sulh mahkemesince bu kanuna göre çözümlür.

MADDE 6. — Yukarıdaki madde gereğince yapılmış olan tescillere ilgililer öğrendikleri tarihten başlayarak altı ay ve her halde tescil tarihinden başlayarak beş yıl içinde Medeni Kanun hükümlerine göre yetkili mahkemede itiraz edebilirler.

Cumhuriyet saveisinin butlan dâvası hakkı saklıdır.

İkinci bölüm

MADDE 7. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar tescil edilmeyerek gizli kalanlar ve kaydına işaret edilmemiş ölümler hangi yaşta olursa olsun doğru tarihiyle bu kanun hükümlerine göre kütüklere yazılır.

MADDE 8. — Gizli kalmış kimseleri, bizzat kendileri veya veli veya vasileri tescil ettirmekle mükelleftirler.

Nüfus kütüğüne geçirilmemiş ölümleri, köylerde muhtarlar, şehir ve kasabalarda da belediyeler tahkik ve tesbit ederek usulüne tevfikân tanzim edebilecek ilmihaberlerle mahallin en büyük mülkiye memuruna bildirmeğe mecburdurlar.

MADDE 8. — Bu kanunun neşri tarihinden itibaren yürürlüğü müddetince her aile reisi kendi evindeki veya emri altındaki, her veli velâyetindeki, her vasi vesâyetindeki nüfusa yazılmamış kimseleri, öldükleri veya kayboldukları halde nüfustan silinmemiş bulunanları muhtarlara bildirmeğe mecburdur.

Nüfusa yazılmamış resitler de, muhtarlara veya nüfus dairelerine müracaat ederek, kendilerini yazdırmakla mükelleftir.

Bu müracaatları tevsik için kendisine müracaat edene muhtar, defterin hangi sayfasının hangi numarasında kayıtlı olduğuna dair bir makbuz verir.

Muhtarlar, kendilerine haber verilen gizli nüfusları, silinmemiş ölümleri ve kayıpları, kendileri de bizzat tahkik ve tesbit ederek nümunesine uygun defterlere yazıp tasdikli olarak kanunun meriyeti zarfında kaymakamlara veya merkez kazalarda valilere bir makbuz mukabilinde vermeğe mecburdur.

MADDE 8. — Gizli kalan kimseleri kendileri veya veli veya vasileri veya ev reisleri yazdırmakla ödevlidirler.

Nüfus kütüğüne geçirilmemiş ölümleri muhtarlar soruşturup öğrenerek usulü çevresinde yapacakları ilmühaberlerle nüfus memurluklarına bildirmeğe ödevlidirler.

Üçüncü fasıl

Müsterek hükümler

MADDE 9. — Bu kanuna göre yapılacak tescil muameleleri için iki sene zarfında müracaat edilmelidir.

Üçüncü fasıl

Müsterek hükümler.

MADDE 9. — Bu kanuna göre yapılacak tescil muameleleri için, bu kanunun neşri tarihinden itibaren iki sene zarfında müracaat edilmelidir.

Bu kanunun hükümlerinden istifadeye hakkı olupta yukarıdaki müddet içinde müracaat edeniyen kimseler, çocuk, kanunun neşri tarihinden evvel veya neşri tarihinden itibaren 300 gün içinde doğduğu tak-

Üçüncü bölüm

Birleşik hükümler

MADDE 9. — Yapılacak tescil işlemleri için bu kanunun yayını tarihinden başlayarak iki yıl içinde istekte bulunmalıdır.

Bu kanun hükümlerinden faydalanmaya hakkı olupta birinci fıkrada yazılı özel içinde bahvurmıyanlar ancak ikametgâhlarının Asliye mahkemesine gitmek suretiyle faydalanabilirler.

MADDE 10. — Bu kanuna göre yapılacak muameleler, tesciller ve açılacak dâvalar her türlü harç ve resimden muaftır.

Bu kanunun neşri tarihine kadar ihbar edilmemiş doğum ve ölüm vakaları da cezasız tescil edilir. Bu vakalardan dolayı idare heyetlerince hükmolunarak henüz tahsil edilmemiş olan para cezaları da affedilmiştir.

MADDE 11. — Bu kanunun yürürlüğü müddetince 8 nci maddede yazılı tescil muamelesisini yaptırmayanlarla nüfus kütüğüne geçirilmemiş ölümleri ihbar etmeyenlerden ve kendilerine ihbar vukuunda verilmesine lüzum gösterilen ilmühaberleri tanzim ve tasdikten intina eden ve bu ilmühaberlerin verilmesini geciktiren muhtarlarla belediye reislerinden veya belediye reislerinin bu işe memur etmiş oldukları kimselerden idare heyeti kararıyla beş liradan, 25 liraya kadar para cezası alınır. Bu kararlar katı ve lâzimliera olup Tahsili Emval Kanununa tevfi kan tahsil olunur.

dirde, ancak ikametgâhları asliye mahkemesine müracaatla bu kanunun hükümlerinden istifade edebilirler.

MADDE 10. — Bu kanuna göre yapılacak muameleler, arzuhaller, ilmühaberler, tesciller, verilecek makbuzlar ve açılacak dâvalar her türlü harç, resim ve cezadan muaftır.

Bu kanunun neşri tarihine kadar ihbar edilmemiş doğum, ölüm ve evlenme vakaları da cezasız tescil edilir. Bu vakalardan dolayı idare heyetlerince hükmolunarak henüz tahsil edilmemiş olan para cezaları da affedilmiştir.

MADDE 11. — Bu kanunun yürürlüğü müddetince ikinci madde de zikredilen nikâhlı ve fakat kayıtsız evlenmelerini; dördüncü ve beşinci maddelerde izah olunan birleşmelerini bildirmeyenlerle bu birleşmelerden doğan çocukları kaydet-tirmeyenlerden ve 8 nci maddede yazılı nüfusa kaydedilmemiş kimseleri, öldükleri veya kayboldukları halde nüfustan silinmemiş bulunanları ihbar etmiyen alâkâhlardan ve kendilerini kaydettirmeyen resitlerden, idare heyeti kararıyla, bir liradan on liraya kadar ve bu gibi vakaların kendilerine bildirildiğinde 5 nci madde mucibince verilmesine lüzum gösterilen ilmühaberleri tanzim ve tasdikten intina eden ve bu ilmühaberlerin verilmesini geciktiren ve ihbar edilen gizli nüfusların, silinmemiş ölüm ve kayıtların defterlerini tanzim ve tasdikli olarak kaymakamlara veya valilere teslim etmiyen muhtarlardan, idare he-

MADDE 10. — Bu kanuna göre yapılacak işlem ve tesciller, verilecek dilekçe ve ilmühaberler ve açılacak dâvalar her türlü harç, resim ve cezadan muaftır.

Bu kanunun yayımı tarihine kadar bildirilmemiş doğum, ölüm ve evlenmelerden dolayı idare kurullarınca hükmolunarak henüz alınmamış para cezaları affedilmiştir.

MADDE 11. — Bu kanunun yürürlüğü süresince;

A) Üçüncü maddede yazılı nüfusa yazılmamış nikâhlı evlenmelerini ve bu evlenmelerden doğan çocuklarını;

B) Beşinci maddede anlatılan birleşmelerden doğan çocuklarını;

C) Sekizinci maddede yazılı nüfusa yazılmamış kişileri; Bildirmeyen kişilerden ve kendilerini yazdırmayan resitlerden idare kurulu kararıyla bir liradan on liraya kadar hafif para cezası alınır. Bu kararlar kesin olup Tahsili Emval Kanunuyla yerine getirilir.

yeti kararıyla, bir liradan beş liraya kadar para cezası alınır.

Bu karar kat'i ve lâzümüliera olup Tahsili Emval Kanununa tevfikân tahsil olunur.

MADDE 12. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 13. — Bu kanunun hükümlerini icraya İera Vekilleri Heyeti memurdur.

Bş. V.

S. Saracoğlu

M. M. V.

A. R. Artunkal

Ha. V.

Mt. V.

İk. V.

Fuad Sirmen

G. İ. V.

Suat H. Ürgüblü

Mü. V.

A. F. Cebesoy

Ad. V.

A. R. Türel

Da. V.

Hilmi Uzun

Ma. V.

F. Ağralı

Na. V.

Sırrı Day

S. İ. M. V.

Dr. H. Alataş

Zr. V.

S. R. Hatipoğlu

Ti. V.

C. S. Siren

MADDE 12. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

MADDE 13. — Bu kanunun hükümlerini icraya İera Vekilleri Heyeti memurdur.

MADDE 12. — Bu gibi vakaların kendilerine bildirildiğinde beşinci madde gereğince verilmesine lüzum gösterilen ilmühaberleri vermeyen veya geciktiren ve bildirilen gizli nüfusların, silinmemiş ölüm vakalarının ilmühaberlerini yapıpık nüfus memurluklarına vermeyen ve bu kanunun kendilerine yüklediği ödevleri yapmayan muhtarlar hakkında genel hükümlere göre gerekli ceza verilir.

MADDE 13. — Bu kanun yayımı tarihinden yürürlüğe girer.

MADDE 14. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.